

Roč. VII.
Čís. 10.
1947.

*mesáčník
pre duchovný
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Náš nadprirodzený život 401. — „Moja“ svätá omša 408. — Myšlienky na rozjímanie 416.

Duchovnosť vo svätých:

Svätá Terézia Ježiškova, patrónka misií 428.

Duchovnosť v živote:

Vianoce 437. — Zo spomienok na sestru Moniku 437. — Dogma 442. — Kresťanská civilizácia 443.

Poznámky o knihách 443.

Na Vianoce želáme Vám úprimne najhodnotnejší dar: božiu milosť, ktorá je ozajstnou účasťou na presvätom živote samého Boha a ktorú nám plným priehrštím ponúka betlehemske Dieťa. O ňu denne pre Vás prosíme pri najsvätejšej oltárnej obete.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Prirodzený a nadprirodzený poriadok.

Vyzdvihovanie hodnoty nadprirodzených darov a presné rozlišovanie prírody od nadprírody neznamená znehodnocovanie prirodzenej oblasti v človeku. Podľa svojej prírody je človek korunou viditeľného stvorenstva a akýmsi súhrnom všetkých prirodzených skutočností, mikrokozmom, „lebo všetky stvorenia sú v ňom nejakým spôsobom“.¹ Svojou dušou zasahuje do duchovnej oblasti, preto sa v ňom k súhrnu viditeľného stvorenstva pridáva aj účasť na sfére čistých duchov: „Treba teda v človeku uvážiť štyri veci, totiž rozum, podľa ktorého sa shoduje s anjelmi; sily smyslové, podľa ktorých sa shoduje so živočíchmi; sily prírodné, podľa ktorých sa shoduje s rastlinami; a samo telo, podľa ktorého sa shoduje s vecami bez duše (neživými).“²

Príroda sa tu celkom doceňuje. Proti výstredným spiritualizmom, zatracujúcim hmotnú stránku v človeku ako podstatne zlú, svätý Tomáš v súhlase so zdravou kresťanskou tradíciou, ktorá musela o tento úsek pravdy bojovať od vekov s rodinou manichejských bludov, je spravodlivý aj voči telesnej stránke človeka. Duša sa podstatne spája s telom v jeden celok ako jeho oživujúca forma. No čo aj duša pochádza s vyššej bytostnej roviny, preniká celé telo a

¹ S. t. I, 91, 1.

² S. t. I, 96, 2.

je jeho oživujúcim princípom i vo funkciách čisto vegetatívnych a senzitívnych. Toto chápanie štruktúry človeka má veľký význam aj pre mravný poriadok ľudských síl. Katolícka morálka žiada, aby sa telo neizolovalo od duše. Chce, aby celá telesná oblasť bola zapojená do služieb najvyššej složky, duchovného princípu. Aj najnižšie životné prejavy, teda činnosť vegetatívna, ako: vyživovanie, vzrast a rozmnožovanie majú umožňovať vyšší život. Nie sú cieľom pre seba, ale bázou pre život smyslov a duše. Smyslová oblasť, zjavy, „podľa ktorých sa shoduje človek so živočíchmi“, predstavujú v človeku novú, veľmi bohatú hierarchickú rovinu. Podivný aparát vonkajších a vnútorných smyslov je cestou, ktorou prichádzajú do nášho vnútra údaje o vonkajších hmotných zjavoch. Ide tu už o poznanie vonkajšieho sveta; i keď sa toto smyslové poznanie obmedzuje len na konkrétne objekty, je to zjav bytostne veľmi významný. Poznané konkrétne veci nenechávajú poznávací subjekt ľahostajným. Ak vyhovujú subjektu, javia sa mu ako jeho dobro, ktoré ho priťahuje, v opačnom prípade subjekt sa od nich odkláňa, slovom, vzniká snahové napätie v oblasti smyslov. Toto smyslové „chcenie“ vzťahuje sa len na konkrétne dobrá a nepozná slobody, ak hovoríme o ňom u živočíchov: „a také je snahové napätie u zvierat, ktoré však u ľudí má čiastku slobody, nakoľko poslúcha rozum.“³ I smyslová oblasť so schopnosťou poznávacou a snahovou aj pri svojej značnej bytostnej výške sa má zapájať do služieb duše; žije — predsa silou jediného oživujúceho princípu-duše, má sa teda aj svojou činnosťou k nemu priznávať.

Dedičný hriech porušil súlad medzi telom a dušou, oslabil poznanie pravdy a chcenie dobra, ranil ľudskú prírodu až natoľko, že drá-

³ S. t. I—II, 26, 1.

mu medzi telom a dušou pocífuujeme často veľmi bolestne: „... vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje proti zákonu môjho rozumu a podrobuje ma zákonu hriechu...“⁴ Po tomto konštatovaní o odbojnej žiadostivosti svätý Pavol zvolal: „Biedny som ja človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela, smrti obecaného?“⁵ V asketických knihách sa s podobným dôrazom prizvukuje trhlina nesúlady, vnesená do človeka dedičným hriechom.⁶ Lež to neznamená, že by človek po dedičnom hriechu bol skazený vnútorne, vo svojej podstate. Pesimizmus toho druhu, ktorý sa opäť zjavil v protestantizme, Cirkev odsúdila.⁷ Pre pochopenie veci treba mať na zreteli aj rozličnosť výrazových prostriedkov vedeckej teológie a autorov asketicko-mystických, na čo vhodne poukazuje Garrigou-Lagrange pri porovnávaní svätého Tomáša Akvinského a svätého Jána od Kríža: „Ak sa tu zabúda na rozdiel, ktorý jestvuje medzi terminológiou scholastickou a rečou mystickou, môže sa veriť v rozdielnosť v učení...“⁸

Duša sa prejavuje poznávaním, ktoré je podstatne vyššie ako poznávanie smyslov, a chcením, ktoré je slobodné. Rozum a vôľa (v širšom smysle, zahrnujúca i cit) sú schopnosťami, nástrojmi duševnej činnosti. Kým poznávanie smyslov má celkom hmotný ráz a obmedzuje sa len na konkrétne veci, poznanie rozumové je „nehmotné, všeobecné a nevyhnutné“.⁹ Snahové napätie, zodpovedajúce rozumovému poznaniu, tiež smeruje k dobru „podľa obecného rázu dobra“,¹⁰ a konkrétne veci, majúce ráz obmedzeného dobra, ho nevyhnutne neupútavajú, je

⁴ Rim. 7, 23.

⁵ Rim. 7, 24.

⁶ Porov. Nasledovanie Krista III, 54.

⁷ DB 815—1065...

⁸ Garrigou-Lagrange: *L'amore di Dio et la croce di Gesù*, Torino 1936, I, p. 5.

⁹ S. t. I, 84, 1.

¹⁰ S. t. I, 59, 4.

voči nim slobodné. Duševná rovina poznávania a chcenia je podstatne vyššia ako rovina smyslová. Neznamená to však, že keď ich rozlišujeme, tým ich aj oddeľujeme, ako by nebolo medzi nimi spojiva. Naopak. V človeku ich nachádzame v životnej spojitosti. Smysly dodávajú materiál rozumovému poznaniu a vôľa zostupuje cez smyslové snahové napätie aj ku konkrétnym veciam so slobodnou diferencovanosťou a pritom predsa s plnou životnou blízkosťou a teplotou.

Ludská príroda podľa oboch svojich složiek, duševnej i telesnej, je zjav vonkoncom dynamický, činný. Overuje sa tým pravdivosť pochopu „príroda“ v najvlastnejšom smysle: príroda je vnútorný princíp činnosti.

Činnosť ľudskej prírody, podobne ako činnosť vo všeobecnosti, nie je náhodilá a chaotická. Možno vypozerovať v nej určitú pravidelnosť. „Každý pohyb činiteľa však smeruje k niečomu určitému; ľubovoľná činnosť totiž nepochádza z ktorejkoľvek sily, ale zohrievanie z teploty, zo zimy však ochladzovanie...“¹¹ Činnosť smeruje vždy k určitému výsledku. Vždy sa ňou niečo dosahuje. Schopnosti dosahujú svojou činnosťou len to, čo je v ich možnostiach; obmedzujú sa teda len na svoje vymedzené výsledky. Možno teda o činnosti povedať so svätým Tomášom: „K tomu teda, aby spôsobila určitý výsledok, musí byť zamierená na niečo istého, čo má ráz cieľa.“¹² Činnosť sa teda riadi zákonom cieľovosti: každý činiteľ koná pre cieľ. Platí to aj o činnosti ľudskej. Zatiaľ čo nerozumné tvory konajú cieľovite na základe Tvorcom určených prirodzených sklonov neuvedomele, človek smeruje k cieľu slobodne, i keď v medziach zákonov, ktorými sa riadia jednotlivé jeho schopnosti. Cieľ, ku ktorému činnosť smeruje, je jej

¹¹ Summa c. gent., 1. III, c. 2. ¹² S. t. I—II, 1, 2.

završením. Znamená teda pre činnosť samu i pre subjekt, ktorý je nositeľom činnosti, niečo vhodného, niečo, čo uspokojuje tendencie činiteľa čiže jeho dobro. Dosiachnutím svojho dobra nositeľ činnosti sa zdokonaľuje. V cieľi každá vec nachádza svoju dokonalosť.

V cieľoch, ku ktorým smeruje ľudská činnosť možno vypozerovať istú hierarchiu. Podradnejšie ciele slúžia vyšším. Keďže cieľ znamená pre subjekt dobro, dosiahnutie nižšieho dobra je len stupňom k vyššiemu, menšia dokonalosť predpokladom väčšej. Z povahy každej veci vyplýva, že usiluje sa uplatniť všetky svoje možnosti, dosiahnuť čo najväčšiu dokonalosť, vlastniť čo možno najvyššie dobro. Cez fragmentálne dobrá hľadá sa naostatok nekonečné Dobro - Boh: „... musí sa povedať, že všetko si žiada Boha ako cieľ, žiadajúc ktorékoľvek dobro, či žiadosťou rozumovou alebo smyslovou alebo prírodnou, ktorá je bez poznania: lebo nič nemá ráz dobra a žiadúceho, len pokiaľ má podiel na podobnosti božej.“¹³ Boh znamená pre každé stvorenie jeho poslednú dokonalosť, najvyššie dobro a teda aj posledný cieľ.

Z tohoto rozboru dynamickej štruktúry človeka je zrejmé, že pre vykonávanie činnosti, ktorou sa speje k cieľu, je potrebné viac prvkov. Možno hovoriť o pravidelnej stavbe: cieľ, ktorý sa činnosťou dosahuje; prvotný zdroj činnosti čiže príroda činného subjektu; schopnosti, ktorými príroda svoju činnosť uskutočňuje; prostriedky, ktoré má činný subjekt k dispozícii pri dosahovaní cieľa a norma, ktorou sa činnosť riadi.

Ak usporiadame tieto jednotlivé složky so zreteľom na posledný cieľ, môžeme hovoriť o poriadku. Dosiiaľ spomínané složky, prichádzajúce do úvahy pre ľudskú činnosť, sú všetky povahy prirodzenej. Ich usporiadanie nám dá

¹³ S. t. I, 44, 4 ad 3.

ľudský *poriadok prirodzený*. Všimneme si len činnosti duše, keďže táto je bezprostredným podkladom nadprirodzených darov, o ktoré nám predovšetkým ide.

Posledným cieľom, ku ktorému by človek v prirodzenom poriadku smeroval, bol by Boh ako najvyššia pravda a najdokonalejšie dobro. Dosahovanie tohoto cieľa by sa dialo čisto rozumovým poznaním Boha z vecí stvorených a láskou k najdokonalejšiemu dobru cez čiastočné dobrá vo veciach stvorených.¹⁴

Činnosť, ktorou by človek dosahoval svoj posledný prirodzený cieľ, pramenila by z čírej ľudskej prírody a uskutočňovala by sa činnosťou prirodzených schopností, pravda, s prispením prirodzenej pomoci božej, potrebnej pre jestvovanie i účinkovanie stvorených vecí.

Prostriedky subjektívne pre prirodzenú cestu k Bohu tvorily by schopnosti rozumového poznania a slobodného chcenia, objektívne by spočívaly v ostatných tvoroch, odzrkadľujúcich dokonalosť božiu.

Norma, ktorou by sa človek v prirodzenom poriadku mal riadiť, je prirodzený zákon, vložený do ľudskej prírody, zjavný každému prostredníctvom svedomia.

O prirodzenom poriadku možno teraz hovoriť len podmienene. Za daného usporiadania spásy človeka ostáva prirodzený poriadok hypotetickým. Bol by jestvoval, keby Boh nebol človeku určil nadprirodzený cieľ, ktorý je jedine skutočný pre človeka. Nedosiahnutie toho cieľa znamená stratu cieľa ľudského života vôbec, úplne stroskotanie.

Analogicky k prirodzenému poriadku môžeme na základe Zjavenia vymedziť aj *poriadok nadprirodzený* predbežne v stručnom náčrte,¹⁵

¹⁴ Scheeben: *Natur und Gnade*, Freiburg im Breisg. 1941, s. 47 an.

¹⁵ Garrigou-Lagrange: *De revelatione*, Romae 1918, I, p. 211 an.

ponechajúc analýzu jeho složíek pre prehľad na neskoršie.

Cieľom, ku ktorému človek v nadprirodzenom poriadku speje, je videnie Boha „s tváre na tvár“¹⁶ a láska, zodpovedajúca tomuto bezprostrednému poznaniu. Takéto poznanie a takáto láska presahujú všetky prirodzené možnosti a požiadavky človeka; sú vlastné Bohu samému. Preto znamenajú pre človeka aj najväčšie možné pripodobnenie sa Bohu, teda vrcholnú dokonalosť a úplne uspokojenie všetkých ľudských tendencií, teda dokonalú blaženosť. Dokonalosť človeka po došiahnutí nadprirodzeného cieľa bude najlepším možným spôsobom odzrkadľovať dokonalosť Boha a naša blaženosť bude mohutným vyznaním božej dobroty a štedrosti. Našou dokonalosťou a blaženosťou v poriadku nadprirodzenom — druhotný posledný cieľ (*finis ultimus secundarius*) — sa teda bude uskutočňovať oslava Boha — prvotný posledný cieľ (*finis ultimus secundarius*).

Zdrojom činnosti, ktorou sa máme uberať k nadprirodzenému cieľu, je ľudská duša, ale podľa svojej „novej prírody“, získanej znovuzrozením skrze milosť posväcujúcu. Činnosť uskutočňujú ľudské schopnosti, pozdvihnuté vliatymi ctnosťami na nadprirodzenú úroveň s príspevom darov Ducha svätého.

Prostriedky, ktoré má človek k dispozícii v poriadku nadprirodzenom, môžeme tiež rozdeliť na objektívne a subjektívne. Objektívnymi sú sviatosti ako prostriedky milosti a Zjavenie božie, subjektívnymi rozum, prežiarený svetlom viery, a vôľa, vystrojená vliatymi ctnosťami.

Zákon, podľa ktorého sa má človek v nadprirodzenom poriadku spravovať, tvoria pozitívne normy božie a cirkevné, určujúce cestu k nadprirodzenému cieľu.

Naprirodzený poriadok je podľa rozhodnutia božieho našou ozajstnou životnou sférou. Žiada

¹⁶ 1 Kor. 13, 12.

sa od nás, aby sme žili na jeho úrovni. Splnenie tejto požiadavky si zaslúži so strany človeka všetko úsilie. Veď nadprirodzená životná úroveň znamená pre nás ozajstnú vznešenosť a nevýslovne bohatú životnú plnosť.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

II.

Božia sláva.

Tu uvidíme, že najsvätejšia Trojica prijíma zo svätej omše „všetku úctu a slávu“, to jest nekonečnú poctu, takže božská Velebnosť nemôže si želať od stvoreného sveta nijaké iné väčšie klaňanie.

„Moja“ svätá omša vzdáva Bohu nekonečne hodnotnú slávu.

Aby dajaká pocta mala nekonečnú hodnotu, je potrebné, aby ten, ktorý ju vzdáva, bol nekonečný.

Veru, keď obetujúci je konečný, jeho úkon klaňania je mu primeraný, bo nikto nemôže dať viacej, ako má. Preto pocta človeka nikdy nebude môcť dokonale uspokojiť Boha.

Medzi Bohom a Kristom uskutočnily sa podmienky, potrebné pre nekonečnú poctu.

Ten, ktorý prijíma obetnú poctu, je nekonečný: to je Boh.

Ten, ktorý obetuje, je Ježiš Kristus, konečný ako človek, a preto môže sa ponížiť pred svrchovanou velebnosťou Všemohúceho; ale je aj nekonečný, lebo je Slovo, druhá osoba Trojice, ktorá sa spojila s ľudskou prirodzenosťou priam preto, aby umožnila tejto ľudskej prirodzenosti vykonávať nekonečne hodnotné úkony.

Úkon pocty, ktorým Kristus chce splňať voči Bohu najdokonalejším spôsobom, aký je možný, svoje povinnosti klaňania, ďakovania, prosenia a zadosťučinenia, je jeho obeta.

No táto obeta je jediná, keďže na jediný raz bola dokonalá; pri svätej omši znova nachádzame gólgotskú obetu.

Teda svätá omša má nekonečnú cenu.

Videli sme, že tak úzučko zúčastňujeme sa na svätej omši ako údy Kňaza-Ježiša, že Kristova omša je *našou omšou*.

Preto každý z nás môže celkom pravdivo povedať, že *jeho* svätá omša vzdáva každé ráno nekonečnú poctu najsvätejšej Trojici!

Aké povznesenie takých malých stvorení! Aká útecha! Aké poctenie!

Aj liturgia potvrdzuje našu nekonečnú poctu.

Tí, ktorí by neveľmi verili takému veľkému šťastiu, potvrdenie týchto právd nájdu v liturgii svätej omše. Jej obrady, smyslové vyjadrenie zahalených dejov, ktoré uskutočňujú sa na oltári, nemeškajú nás upovedomiť o nekonečnej sláve, čo najsvätejšia Trojica dostáva od eucharistického obetovania.

Aj text kánonu nám veru výslovne vraví, že všemohúci Otec v jednote Ducha svätého prijíma od Bohočloveka, vteleného Slova, „všetku úctu a všetku slávu“, to jest úplnú poctu, dokonalú slávu, ktorej nič nechýba.

Ale poctenie Boha môže byť dokonalé a úplné, len keď je nekonečné. Neohraničená bytosť nemohla by byť uspokojená ohraňovanou obetou; keby táto pocta mala neviem aké veľké rozpätie, videla by sa maličká vzhľadom na cieľ, ktorý má dosiahnuť, bola by taká slabá v porovnaní so slávou, ktorú si Boh zaslúži, že lepšie by bolo o nej nehovoriť. Ale pocta, ktorú liturgia zamýšľa pri svätej omši, dokonale uskutočňuje, ako sama tvrdí, účinok, týkajúci sa pocty a slávy. Preto pocta oltárnej obety je nekonečná; a tak Boh máva z *mojej* svätej omše bezmedzný úžitok.

Dôsledok tejto pravdy o nekonečnej hodnote „mojej“ svätej omše.

Na chvíľu musíme sa zastaviť pred takým divom!

Ja, nepatrná bytosť, spojený som s Kristom ako úd so svojou hlavou.

Skrze túto Hlavu, ku ktorej som pripojený, dostávam božský život, ktorý koluje v celom Kristovom tajomnom tele.

Toto tajomné telo — Hlava a údy — vykonáva dielo, svätú omšu, *svoju* svätú omšu. Toto božské dielo je nekonečné! Bezmedzne velebí Boha! V tomto velebení ja mám svoju výkonnú účasť!

A akú veľkú účasť! Nekonečná hodnota nemôže sa rozdeľovať, lebo nie je složená z konečných veličín. Preto nie diel velebenia, ale všetko velebenie a všetku poctu vzdávam „všemohúcemu Otcovi v jednote Ducha svätého“ skrze svoju Hlavu, Bohočloveka.

Či je dačo uchvacujúcejšieho nad tieto myšlienky?!

Štyri hľadiská nekonečnej chvály, ktorú vzdáva „moja“ svätá omša.

Toto nekonečné chválenie Boha, uskutočňované pri svätej omši, dosahuje štyri rozdielne ciele, ktoré sú obetnými cieľmi.

1. Kľania sa Bohu.
2. Poďakúva sa Bohu a vzdáva mu vďaky.
3. Modlí sa k Bohu, spĺňajúc povinnosť prosenia.
4. Napráva česť Boha a zadosť robí jeho Velebnosti.

Keď chceme dobre pochopiť, akú nekonečnú poctu Boh dostáva zo svätej omše, ktorá — ó šťastie! — je *mojou* omšou, musíme skúmať tieto štyri hľadiská chvály, ktorú tajomný Kristus, Hlava a telo, vzdáva jeho svrchovanej Velebnosti prostredníctvom svojej obety.

1. Boh od „mojej“ svätej omše dostáva nekonečné klaňanie.

Klaňať sa Bohu znamená uznávať jeho svrchovanú veľkosť a moc, potvrdzovať jeho absolútnu nadvládu nad každým jestvujúcim alebo možným bytím, vravieť Bohu, že je Všetko, že je Jediný, že je sama Dokonalosť.

Aby taká pocta mohla byť vyjadrená, Boh chcel, aby Kristus priniesol svoju obeť. Obradné obety jeruzalemského chrámu v Starom zákone vyjadrovaly Bohu len veľmi nedokonalé klaňanie. Ani zápalné obety nepáčily sa Najvyššiemu, lebo nedostával z nich seberovnú slávu. Preto náš Pán prišiel na svet obetovať konečne jediná a dostačujúcu obeť, ktorá by bola dokonalým klaňaním Boha. Svätý Pavol nás veru pouča o tom, čo Kristus povedal svojmu Otcovi: „Obety a dary, obety zápalné a za hriechy si nechcel, ani si nemal v nich zaľúbenie... Hľa, tu som, aby som plnil tvoju vôľu.“¹

Obeta *mojej* svätej omše, ktorá je kalvárska obeť, je teda nekonečné klaňanie sa Bohu, ktoré on celkom láskavo prijíma.

Akože Kristus sa dokonale klania Bohu svojou obetou?

Musíme vysvetliť, ako obeť kríža, zvečňovaná v *našej* svätej omši, obstaráva Bohu toto nekonečné klaňanie.

Na dokonalé klaňanie treba klaňajúceho, ktorý by bol najsamprv *rovný* tomu, ktorému sa treba klaňať, — inak by pocta nebola hodná toho, komu sa vzdáva, — a potom *nížši* ako ten, komu sa treba klaňať; inak klaňajúci nemal by nijaký dôvod na to, aby sa ponížil.

Vidí sa, že tieto dve podmienky si odporujú, a jednako Kristus ich divom Prozreteľnosti splnil: je *rovný* svojmu Otcovi svojou božskou prirodzenosťou, *nížši* od neho svojou ľudskou prirodzenosťou.

¹ Žid. 10, 8—9

Teda môže sa *uponížiť*, keďže ako človek nedosahuje Boha; a môže sa ako večné Slovo *vyrovnať* v pocte Božstvu.

Teraz vidíme, ako Kristova obeta veľkolepo uskutočňuje úkon pocty najvyššieho klaňania.

Kristova ľudská prirodzenosť je majstrovské dielo božích rúk. Je ideálne stvorenie, nad aké ani Všemohúcnosť nemôže vytvoriť voľačo lepšieho, lebo tento človek je spolu Boh. Pre toto výnimočné stvorenie učinény bol svet, ktorý je jeho podnožkou: „Všetko je stvorené skrze neho a pre neho... On je hlavou tela Cirkvi, on je počiatok všetkého, prvorodený medzi tými, čo vstali z mŕtvych, a vo všetkom má prvenstvo.“²

Chápeme, že táto zázračná Kristova prevaha nad každým jestvujúcim alebo možným stvorením získava mu „zaľúbenie nebeského Otca“.³

Zdá sa, že toto majstrovské dielo božských rúk, tento Kristus, Svätý a Pán, hodný je všetkého blaha... Nie! Rozsudok ho zasiahol: má umrieť.

Prečože zomrie, on, ktorý je život?

Lebo svojim zmárnením má dať viditeľne najavo pred očami ohromeného sveta, že nijaké stvorenie, čo aj najkrajšie a najdokonalejšie, nemá právo jestvovať pred Bohom.

Teda Kristovo poníženie znamená, že Boh je jediný Boh a „niet iného Boha.“⁴ Kristova smrť je úradné, verejné, slávnostné uznanie najvysostnejšieho panstva božieho nad každým stvorením, svrchované oslávenie moci Najvyššieho, pred ktorou miznúť musí aj najčistejšie jeho majstrovské dielo; smrť Bohočloveka je *úkon dokonalého klaňania*.

Keďže svätá omša je *obnovovanie obety kríža*, ako sme to vyššie ukázali, ten istý úkon

² Kol. 1, 16 a 18.

³ Mat. 3, 17.

⁴ Deut. 3, 24.

Kristovej najhlbšej poddanosti svojmu Otcovi uskutočňuje sa pred našimi očami na oltári.

Zatiaľ čo Bohočlovek vo chvíli premeňovania obnovuje takú veličiznú poctu, my, údy jeho tajomného tela, ktoré klaniame sa s ním, vždycky sme dosť dojatí velebným úkonom, ktorý splňame v spojení so svojou Hlavou?

2. „Moja“ svätá omša Bohu nekonečne poďakúva.

Obeta svätej omše je naraz dokonalé klaňanie a ďakovanie. Táto myšlienka vďačnosti je neoddeliteľná od klaňania. Veru ten, kto sa ponízuje pred Božstvom, je zaiste nútený tým istým úkonom, ktorým potvrdzuje, že ono má všetko, ďakovať mu za všetko.

Preto Kristus, obetujúci sa pred svojim Otcom, vyjadroval mu nekonečnú vďaku. Všetci evanjelisti vravia, že náš Pán pri ustanovovaní eucharistickej obety pri poslednej večeri „vzdával vďaky“ a to vo chvíli, v ktorej premeňoval chlieb na svoje telo a víno na svoju krv.

Tieto najvyššie poďakúvania, čo náš Pán tak naliehavo opakoval v sám predvečer svojho bolestného umučenia, dobre ukazujú, že v Kristovej myšlienke jeho obeta kríža, ktorú mal oltár zvečňovať, bola úkon vďačnosti voči Bohu.

Cirkev nezabudla zdôrazňovať myšlienku svojej Hlavy. V samých premeňujúcich slovách starostlivo zachovala vyjadrenie Kristovho ďakovania. Kňaz naozaj hovorí: „On v predvečer svojho umučenia vzal chlieb, ... pozdvihol oči k tebe, Bohu; svojmu Otcovi všemohúcemu, *ďakujúc ti*, požehnal, lámal ...“

Potom nad kalichom: „Podobným spôsobom, keď bolo po večeri, vzal aj tento preslávnny kalich do svojich ... rúk a *znova ďakujúc ti*, požehnal ...“

Môžeme sa potom diviť, že kresťanská tradícia nazvala obetu svätej omše *eucharistia*, čo znamená ďakovanie? V prvých kresťanských

storočiach „vďaky vzdávať“ bolo rovnocenné s našim terajším výrazom „slúžiť svätú omšu“.

Liturgia, ktorá vždy tak verne podáva vieroučné pravdy, ukazuje nám, aké vznešené ďakovanie je *naša* svätá omša. Robí to v celkom mimoriadne velebných a slávnostných výrazoch.

Kňaz pri prefácii vyzýva prítomných, aby s ním skrze Krista prejavili poctu vďačnosti: „*Vďaky vzdávajme Pánovi, nášmu Bohu*“, vyhlasuje. Veriaci odpovedajú: „Sluší a patrí sa to.“

Potom kňaz znova začína autoritatívne: „Veru je dôstojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné, aby sme ti vždy a všade *ďakovali*, Pane svätý, Otče všemohúci, večný Bože, *skrze Krista, nášho Pána*.“

Všimnime si hromadenie výrazov, čo liturgia používa; ďakovanie je otázka *dôstojnosti, spravodlivosti, slušnosti, spásy*, ... ďakovať máme *všade, vždy*. Jediný, kto ďakuje „dôstojne, spravodlivo, slušne a spasiteľne“, je *Kristus*, ktorého obeta sa obnovuje.

Teda svätá omša je úkon, ktorým „skrze Krista, nášho Pána“, to jest skrze Hlavu tajomného tela, my, jeho údy, môžeme Bohu obetovať poctu vďačnosti, ktorá bude dostatočná, bo bude mať nekonečnú hodnotu.

Za čo „moja“ svätá omša poďakúva Bohu?

Naše ďakovanie má mať istý poriadok; ďakovať treba za to, čo je najdôležitejšie. Aj tu nám svätá liturgia ukazuje cestu.

Pri *Gloria in excelsis* veriaci vyslovujú slová, ktorých dosah vari vždy nechápu, no ktorý by mal byť objavom pre ich nábožnosť. Sú to: „*Vďaky ti vzdávame pre tvoju veľkú slávu*.“

Hľa, za čo treba Bohu ďakovať: pre jeho slávu. Poďakovať sa mu, že je Nekonečno vo všetkom, nekonečne dobrý, nekonečne do-

konalý, nekonečne mocný. To je najnástojčivejšia pohnútka našej vďačnosti voči Bohu.

Naozaj, jedno je najdôležitejšie, jedno je nevyhnutné: veľkosť a svrchovanosť Boha; z *nich vyviera všetko dobro pre stvorenstvo*. Preto poďakujeme sa mu predovšetkým za to, že *je to, čo je*, to jest nekonečne slávny.

Keď Kristov úd vďaka vzdáva Bohu *pre jeho veľkú slávu*, svoje poďakovanie do súladu uvádza s tým, čo jeho milovania hodná Hlava vyjadruje svojou obetou; veď Kristus, ktorý má od Boha ozajstné vedenie, nemôže mať — budme o tom celkom presvedčení — naliehavejšiu pohnútka na vyjadrenie svojej vďačnosti voči nekonečnej Velebnosti, ako je jej nesmierna sláva, žriedlo všetkých dobier, z ktorých sa Kristus-Hlava a jeho údy tešia a naveky budú tešiť.

Ako nás toto Kristovo poďakovanie pozdvihuje! Umožňuje nám vznášať sa vysoko nad zisťnými zámermi. Veľa duší podlieha prirodzenému sklonu ďakovať Bohu iba za zvláštne dobrodenia, čo ony prijaly. Doista splňajú svoju povinnosť, veď treba byť vďačný za dary, ktoré nám Boh dáva: ctnosť, vedenie, zdravie, hojnosť hmotných vecí... Ale koľké duše sú toľme zaujaté darom, že preň zabúdajú na darcu! Napríklad, ďakujú Bohu za uzdravenie a nepovedia si, že ovládanie choroby predpokladá v ňom moc, dobrotu, súcitiť s nami, ktoré sú také nesmierne, že samy si zaslúžia chválu, poctu a ďakovanie! Táto „veľká sláva“, predmet všetkých vďačných citov Kristových, nemá dosť často v našej vďačnosti prvé miesto, na ktoré má právo.

Pravda, keď naše poďakovania prechádzajú cez svätú omšu, bez toho, žeby sme si to uvedomovali, vztýčené sú Kristovými poďakovaniami, takže — nemusíme o tom pochybovať — ďakujeme Bohu, ako sa patrí, už svojím úmyslom robiť to prostredníctvom nášho Kňaza a

našej Hlavy Ježiša. Ale o koľko lepšie by bolo, keby sme sa naučili *dobrovoľne* uvádzať do súladu svoje ďakovanie s Kristovým, ktoré vzdáva nekonečné vďaky najsvätejšej Trojici „pre jej veľkú slávu“, prameň všetkého dobra!

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Druhá nedeľa adventná.

Aj toho roku môžem prežiť advent oveľa lepšie ako inokedy. Na samom sebe pocitujem, ako je človek napätý, keď očakáva veľké veci. Aj ja, aj celý svet prežívame skutočný advent. Čakáme vykupiteľa. Takého, ktorý by zachránil hynúcu Európou, hynúci svet. Kto to bude? I dnes sa ešte ľudstvo bezradne pýta, ako kedysi Jánovi učeníci Krista: „Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného máme očakávať?“ Dnešná svätá omša odpovedá mi na túto otázku. Tak ako kedysi, i dnes len Kristus zachráni svet. Jedine on ako Mesiáš má budúcnosť.

I. Cirkev ma napred vo svätej omši uisťuje o tomto príchode a našej spásе.

Tak hneď v *Introite* Izaiáš: Ľud sionský (t. j. Cirkev), hľa, Pán (jediný Pán s veľkým „P“) príde spasíť národy (nie tak, ako si ja často myslím, že prichádza, nie aby pomáhal, ale trestal). Na toto oznámenie Izaiášovo Cirkev odpovedá Žalmom 79.: „Qui regis Israel, intende! Ty, ktorý riadiš Izraela, počuj!“

Prichádza čas, kedy sa i proroctvá *Epištoly* splnia: „Radujte sa, národy, s jeho ľudom!... Chváľte Pána všetky národy a zvelebujte ho všetky kmene!... Stane sa, že všetky národy budú dúfať v koreň Jesseho.“ I keď dnes ešte satansky proti nemu bojujú. To je len posledné napätie síl pred definitívnou kapituláciou.

V *Evanjeliu* sa uskutočňuje to, čo bolo predpovedané. Kristus prichádza. Spolu s Jánovými učeníkmi i s celým ľudstvom mu dávam otázku: „Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného máme očakávať?“ A Kristus odpovedá: Onedlho prídem. Hľa, toto sú znaky môjho skorého príchodu, ktoré sú už dnes také badateľné: caeci vident, slepí vidia (koľkým cez vojnu sa oči otvorily a otvárajú sa i dnes!), pauperes evangelizantur (prostému ľudu sa donáša „radostná zvest“). Prostý ľud bol hodne zanedbávaný. Dnes sa mu venuje väčšia pozornosť. Nielen od sveta, ale aj od Cirkvi!) et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me, a blažený, kto sa na mne nepohorší, (ľudstvo pochopí potrebu dnešných ťažkých časov. Uzná, že to bolo potrebné. Nebude sa preto nad Bohom škandalizovať. To bude znak príchodu Kristovho, aby zachránil Europu, svet).

II. Ale je potrebné pripraviť sa na tento príchod. A to takto:

- a) purificatis mentibus ei servire, *očistení na duši máme mu slúžiť* (modlitba). Zbavíť sa ohavnosti hriechu. I svoje prostredie.
- b) Unanimes uno ore honorificare Deum, *jednou myslou a jednými ústami oslavovať Boha* (epištola). V dobe triednej nenávisť všetci sa stmeliť najsilnejším tmeľom: láskou Kristovou, a usporiadať armády modliacich sa za spoločné ciele.
- c) Byť Jánom Krstiteľom pre dnešné časy. Takým, ako ho nazval Kristus: Angelus, posol kresťanského programu na obnovu a záchranu ľudstva. Byť apoštolom, aby i o mne mohol Kristus povedať: „Hľa, ja posielam svojho posla pred tvojou tvárou, aby vopred pripravil cestu pred tebou.“

Pripravujem sa takto na Kristov príchod?

Nepoškvrnené počatie Panny Márie.

Táto dogma je dosť jasne zjavená v prameňoch viery. A predsa definovaná bola až na konci 19. storočia. Ale tak skoro vždy bývalo. Dogmy definovali vtedy, keď sa začalo na ne zabúdať a keď bolo treba, aby práve boli najaktuálnejšie. Keď bolo nimi treba ukázať na najčasejšie problémy. Immaculata sa zjavila aj v Lurde. V tej istej podobe aj v La Salette, i vo Fatime. Chce teda i dnešným sviatkom, dnešnou dogmou niečo veľmi aktuálneho povedať. Čo je to?

1. *Hriech.* Nepoškvrnená poukazuje na príčinu všetkých katastrof. I tejto poslednej vojny. Ňou je hriech. Podstatou človeka, i celého vesmíru je jeho usmernenie na Nekonečno. Ktokoľvek sa chce striasť tohto základu, začne rúcať celý svetový poriadok. Už prvým hriechom sa začal výkvet celého tvorstva človek utvárať v takú obludu, s akou v mnohých prípadoch sa stretávame dnes a stretávali sme sa najmä cez vojnu. Boh sa nemôže pozerať na toto vrhanie sa človeka do priepasti. Už vtedy, keď prvého človeka vyháňa z raja, jednou rukou ho tresce a druhou zachraňuje, keď na začiatku ľudskej katastrofy črtá ženu, ktorá má byť zárukou a spolu ideálom nového človeka.

Čím viac sa teda budem chrániť i tieňa hriechu, tým viac sa pripodobním Nepoškvrnenej. Čím menej bude hriechu, tým menej bude ozajstných katastrof v mojom živote i na celom svete.

2. *Srdce.* Cez ženu prichádza vykúpenie, aby tak i ono dostalo čaro jemnosti, ženskej nežnosti.

Mimo hriechu, druhou príčinou každých i dnešných katastrof je zanedbávanie ozajstného kultu srdca. K takému blázneniu, akého som svedkom dnes a bol som v nedávnej minulosti, privedie hlava bez srdca.

Budem sa preto usilovať o kult srdca: budem jemný vo vystupovaní, v styku s druhým a to i vtedy, keď mi niekto bude nesympatický.

3. *Boj.* So satanom a jeho pomocníkmi. Funkcia Máriina — drviť panenskou nohou hlavu satanovu a pomáhať oslobodiť sa ubiedenému ľudstvu zpod jeho moci — neskončila sa pred dvoma tisíckami rokmi. Vtedy jej Plod smrťou kríža tak rozšliapal hlavu satanovu, že sa už nikdy nebude môcť z tejto rany vylízať. Ukladmi však bude ďalej znepokojovať. A tu je jej úloha: ďalej drviť jeho hlavu. A to nohami tých, ktorí sú jej, Nepoškrvnenej podobní. Tých sa satan najviac obáva. Ranených hriechom (i keď sa už z neho uzdravili) sa tak nebojí. Vedomie, že aspoň raz nad nimi zvíťazil, mu dáva nádej, že sa mu to podarí aj inokedy. Preto sú také cenní nevinní aj pre Cirkev aj pre celú spoločnosť. Títo najlepšie šliapu hlavu satanovu. Sú najlepší bojovníci v kráľovstve božom. I keď sú nenápadní, navonok „nerentabilný artikel“.

A ona je ich vodkyňou. Na prvom mieste. A najmä vtedy sa ukazuje, keď je zle, keď satan začne šarapať viac ako obyčajne. Ona uvedomuje ľudstvo o blížiaci sa búrke, ale i blížiacom sa víťazstve.

Nie je to vyznačenie takýmto spôsobom sa pripojiť k jej šikom a mať účasť na takom veľkom víťazstve?

Tretia nedeľa adventná.

Je to nedeľa: *Gaudete, Radujte sa.* Cirkev ju nevyklúčila ani v čase vojny. A nevyklúča ju ani dnes. Nikdy ju nenahradzuje nedeľou: *Flete, Plačte.* Až prekvapuje, že sa Cirkev odvažuje i v dobách náreku povzbudzovať svojich veriacich k radosti. A uvádza aj jediný dôvod pre radosť: „*Dominus enim prope est. Lebo Pán je blízko!*“ A tento jej vždy stačí. I keby dookola bolo more slz, more krvi.

Takto smýšľať však môžem len vtedy, keď mám ozaj srdečný vzťah k tomuto Pánovi. Vtedy ostatné udalosti — i keby boli neviem aké čierne — sú malichernosťami. Vtedy sa človek stáva ľahostajným ku všetkým vonkajším udalostiam. Len vtedy chápem slová Pavlove: „Nihil solliciti sitis. O nič sa úzkostlivo nestarajte.“ Cirkev s Kristom je ako zamilovaný párik, ktorý nič nepočuje okolo seba, len objekt svojej lásky. Tá pozná hierarchiu hodnôt. Preto vedela a vie aj pri dunení kanónov, lietadiel, i pri kope mŕtvol, i v čase hladu volať: „Radujte sa v Pánovi vždycky! Opakujem: Radujte sa!“

II. Cirkev nepodáva len rozkaz. Dáva i prostriedky, ako ho splniť. Sú to:

- a) „Buďte ku všetkým láskaví“ (epištola). Buď láskavý ku každému.
- b) „Predkladajte Bohu svoje žiadosti v ustavičných modlitbách a prosbách“ (epištola). Vedieť sa so všetkými ťažkosťami vyžalovať pred Bohom.
- c) „Temnoty našej duše osvieť milosťou svojho navštívenia“ (modlitba). Byť odbleskom nekonečného Rozumu božieho. No najmä upozornenie pre mňa ako pre vzdelanca. Najhoršie sú hriechy proti svetlu. A tých sa často ako vzdelanci dopúšťame. Často býva diplom legítimáciou na zavádzanie prostého ľudu. Absolvovanie niektorej školy legítimáciou na to, aby som hral pána. Nadobudnutá inteligencia sa prostituovala a tak sa svetlo stalo tmou, ba sprostytuované svetlo sa zneužíva na šírenie tmy. Preto inteligencia bude najviac trpieť. Za viny svoje i za viny svojich predchodcov.

Preto advent je aj časom na utvorenie nového typu vzdelanca. Takého, ktorý by bol odbleskom vtelenej Inteligencie, Krista. Je to na prvom mieste povinnosť kňaza, ale potom i každého laika.

- d) Byť: *Vox clamantis in deserto*. Hlasom, volajúcim na púšti (najmä dnešný svet je taký). A na tejto púšti volať najsamprv svojim životom: „Pripravte cestu pre Pána!“

Vo svojom prostredí dokážem, že som členom náboženstva radosti, a nie melancholie, smútku. A to tak, že sa pousilujem uskutočňovať spomenuté podmienky ozajstnej radosti vo svojom živote.

Štvrtá nedeľa adventná.

Liturgia dnešnej nedele sbiera všetky adventné motívy a predstavuje ešte raz troch adventných kazateľov: Izaiáša, Jána Krstiteľa a Matku Božiu.

1. *Izaiáš*. Tento stojí na prahu liturgie v introite so svojim adventným výkrikom: „*Rorate coeli desuper et nubes pluant lustralum. Rosu dajte nebesá a oblaky pršte spravodlivého.*“ To je prvá časť adventnej práce: adventný hlad. Boh nám nechce svoje dary nanútiť. Ani historického Krista nenanútil svetu. Cez celé tisícročia muselo celé ľudstvo volať: *Rorate coeli*, aby prišli prvé Vianoce. Tak je to i teraz s milostivým Kristom. Musím po ňom túžiť, vybičovať v sebe duchovný hlad. Pre semeno milosti treba skypriť pôdu, pripraviť materskú zem, utvoriť pre neho v sebe kapacitu. Zem musí byť vyschnutá, aby s úžitkom prijala vlahu s nebies. Toto chce Izaiáš vykričať svojim adventným: *Rorate*. Preto najmä advent mal byť pre mňa prípravou na denný príchod eucharistického Krista. Bol takým?

2. V chrámovej lodi stojí druhý adventný kazateľ: Ján Krstiteľ. Ten vedie Ženícha-Krista k neveste-Cirkvi, k ľudskej duši. Neveste už zďaleka volá: „Pripravte cestu Pánovi.“ Robte pokánie! Zmeňte svoje smýšľanie! Vaše zraky miesto na seba, na svet, hmotu, musia sa obrátiť

k vášmu Ženíchovi. Boh-Ženích žiada zmenu života podľa svojej vôle. Tak advent je časom reformovania svojho života podľa zásad Kristových.

3. Na začiatku obetovania sa nás konečne ujíma Mária a vedie nás k oltáru. Tá je už vo svätyni. Tam je jej miesto. Ona zosobňuje milosť. Ona vedie k oltáru, na ktorý onedlho práve tak sostúpi Spasiteľ, ako kedysi do jej lona po pozdrave anjelskom. Ona je už bezprostredným nositeľom Mesiáša. Christoforos. Ona je vzor, ako sa bezprostredne pripraviť na príchod Spasiteľov. Tak, ako sa pripravila ona. T. j. na každé slovo, na každý prejav vôle božej odpovedať tak ako ona: „Ajhľa, som dievka Pánova, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“

Posledná adventná nedeľa je teda rekolekciou toho, ako som využil adventný čas. Ako som poslúchol troch adventných kazateľov: Izaiaša s heslom: Rorate — Rosu dajte, Jána s kázňou: Poenitentiam agite — Robte pokánie, a Máriu s odpoveďou anjelovi: Ajhľa, nech sa mi stane podľa tvojho slova.

Narodenie Kristovo.

Človeku sa nikdy nezunuje počúvať udalosť, ktorú naznačil Lukáš vo svojom Evanjeliu 2, 1—14. Dnešná tichá, svätá noc sa dotkne aj človeka tohto storočia. To preto, že ona je najväčším vynálezom lásky Boha k človekovi. Lásky Boha. Lebo ani najväčšia ľudská láska by nikdy neprišla na myšlienku dnešnej svätej noci. Tomu, o ktorom offertorium tretej dnešnej svätej omše hovorí: „Tvoje sú nebesá, tvoja je i zem, zemský obvod a čo ho naplnia, ty si založil“; tomu, o ktorom bolo predpovedané: „Tie sa však pomínú, ale ty ostaneš; ako šata zotlejú ony všetky, ako plášť ich svinieš a zameníš inými; ty však ten istý si a tvoje roky nebudú mať konca“; tomu pripraviť maštal, toho dovoliť dať

zavinúť do plienok, z toho urobiť slabé, nemotorné dieťa, utisnuté na náručie, na prsia matky, dovoliť, aby vôl a osol dýchaly na neho a tak ho zohrialy, na toto všetko mohla prísť len božia láska, ktorú človek nikdy nepochopí.

Boh tak miloval svet. Toho človeka, ktorý bol jeho najväčším nepriateľom. Boh svoje najdrahšie, čo má, ba seba samého obetuje za toho, ktorý mu je najodpornejší, a to preto, aby sa z nepriateľa božieho stal jeho priateľ, ba viac, syn boží. Kto to môže pochopiť, nech pochopí! Nad betlehemskou maštالou skveje sa nápis, ktorý jedine vie vysvetliť také nepochopiteľné počínanie božie, a to je nápis: „Tak Boh miloval svet!“

Škoda len, že je to povedané v minulom čase: „miloval“, tak si ne jeden pomyslí. Aspoň tí, ktorí ešte i teraz miesto: Gloria in excelsis Deo, počujú štekание pušiek, ktorí túto presväťú noc miesto v rodinnom kruhu prežívajú ako siroty, vdovy. S nimi som i ja náklonný k takému záveru. To je prirodzené. Spôsoby lásky božej ťažko chápeme. Tak to bolo i pri najväčšom prejave lásky, v maštali betlehemskej. Kto videl tento obraz len ľudskými očami: biednu chatrč, v nej mladú matku, trasúcu sa od zimy, v plienkach ovinutú a do jasiel položené dieťa, kto videl v tom všetkom najväčší prejav lásky Boha k človeku? Keby som tento obraz bol aj ja videl, nebol by som ho pokladal skorej za trest boží pre túto rodinu, ktorá musí pykať za svoje previny i za viny svojich predkov?

Tak to je i dnes. I dnes je Kristus vyhnaný zo svojich príbytkov do maštale. Nie Kristus historický, ale mystický. Jeho údy. A to často najlepšie. Kristus je zavinutý do plienok biedy, hladu, nešťastia vo svojich údoch. V nich je prenasledovaný novovekým Herodesom. A tento zjav je ten istý podivný, nepochopiteľný prejav lásky božej k človekovi-hriešnikovi ako pred dvoma tisícmi rokmi. I dnes láska božia preja-

vuje sa trápením jeho najmilšieho Syna. „Tak Boh miloval svet, že svojho Syna dal...“ Ale dnes tento Syn nie je sám. Je mysticky spojený s toľkými svojimi údmi. Preto dnes nemôže sám trpieť. Dnes musia s ním trpieť aj jeho údy. Tie sa musia dať napospas utrpeniu, aby Boh prejavil svoju lásku k hriešnemu ľudstvu.

Keď toto uvážim, musím prísť na záver, že nielen nad svätou nocou pred dvoma tisícmi rokmi, ale i nad dnešnou svätou nocou vianočnou skvejú sa slová: „Boh tak miloval svet, že svojho Syna dal“, že ako v maštali betlehemskej pri najväčšom ponížení svojho Syna najviac preukazovala sa jeho láska, tak i teraz pri toľkých trápeniach svojho mystického Syna, Cirkvi a jej údov, tiež sa najviac prejavuje jeho láska. Lebo jeho láska je taká veľká, že radšej obetuje tisíce, ba milióny telesných životov svojich najmilších synov, biedu, slzy, hlad svojich dietok, ako by mal dopustiť duševnú smrť svojich nepriateľov.

Pochopím toto tajomstvo svätej vianočnej noci? Dnes? Aj vtedy, keď zistím, že aj cezo mňa Kristus chce trpieť za svojich neverných, odbojných bratov?

Svätého Štefana, mučeníka.

Cirkev postavila okolo jasličiek Kristových viacerých svätých. Zdá sa, ako by Cirkev bola nevďačná. Novonarodeniátku Božiemu venuje len jeden deň. Už na druhý deň ako by naň zabudla. Ale to nie je pravda. Ono ostáva strediskom i v budúce dni. Len v inej podobe. Neprišlo len na obdiv, len na zabavenie, ako to radi robíme s malým deckom. Ono je už v jasličkách Zákonodarcom. Prišlo na to, aby bolo vzorom. Pre všetkých nás. Už jasličkami nastáva povinnosť nasledovať Krista. A aby sa nezдалo, že je to nemožné, neukazuje sa Boho-človek, ale už skutočné jeho napodobnenia: na

prvom mieste Štefan, potom Ján, potom dievky. Sú to predstavitelia typických vlastností narodeného Bohočloveka.

Štefan je predstaviteľom týchto jeho vlastností:

1. Je nabitý duchovnou energiou. I Štefan začal jasličkami: tichým, nikým nepozorovaným životom. I on prešiel časom vrazu. A ten nie je senzačný. Je tichý, nikým nepozorovaný, nevšimnutý. Po jeho vysviacku nikto o ňom nevie. Tak je napodobnením skrytého Kristovho života.

2. Je plný úžasnej aktivity. Keď dospeje. „Plný milosti a podivnej sily konal veľké divy a zázraky medzi ľuďom.“ Neuspokojí sa len rozdávaním hmotnej almužny. Tá mu je len príležitosťou na rozdávanie almužny duchovnej, apoštolátu. Ide k židom-helenistom. Pomáha na každom kroku. Tak je napodobnením Kristovho verejného života.

3. Je plný hrdinstva, končiaceho smrťou. Je mučeníkom (svedkom) Kristovej náuky. Tú hlásal, i keď si pred ňou zapchávali uši a brali kamene na neho. „Vyvrhli ho von z mesta a tam ho kameňovali.“ Tak sa stáva napodobnením Kristovej smrti.

4. Je plný hrdinskej lásky k nepriateľom. Nevidíme na ňom najmenej nenávisť k tým, ktorí ho prenasledujú, kameňujú. Je teda napodobnením Kristovej lásky k nepriateľom. To je zvlášť vyjadrené v celom omšovom formulári.

Introit: „Kniežatá zasadaajú a proti mne hovoria. Pomôž mi, Pane.“ Štefan sa tak modlí. Nie však, aby Boh potrestal jeho nepriateľov, ale len, aby mu v mukách pomohol.

Modlitba to zvlášť vyjadruje: novit etiam pro persecutoribus exorare, aj za prenasledovateľov vedel orodovať.

Epištola: „A keď kameňovali Štefana, tento sa nahlas modlil: Pane Ježišu, prijmi môjho ducha! Pokľakol si a veľkým hlasom sa modlil: Pane, nepripočítaj im tento hriech!“

V *Evanjeliu* hovorí ten, ktorého Štefan napodobňuje. Skoro s plačom hovorí: „Koľko rásom si žiadal shromaždiť tvojich synov, ako sliepka shromažďuje svoje kurence pod krídla.“

Štefan, to zosobnený narodený Kristus. Ja mám byť „druhý Kristus“. Som ním ako Štefan?

Betlehemske neviniatka.

Tretí vyslanci Cirkvi pri jasličkách: deti. Na čele s tými, ktoré spojily v sebe mučenie Štefanovo s nevinnosťou Jánovou. Za nimi ide Agneska, Tarzícius, Paschál, na krížoch umučené japonské deti, Anna de Guiné, Stanislav Kostka, Alojz, Terezka až po sväté deti dnešného storočia. Neprehľadný počet. „Stoštyridsaštyritisíc“ (epišt.). To sú tí, ktorí budú spievať novú pieseň. „Nikto však nevedel spievať túto pieseň, iba tých stoštyridsaštyritisíc vyvolených na zemi. To sú tí, čo sa nepoškvrnili so ženami, ale sú čistí ako panny“ (epišt.).

Bože, v tom si iste veľký, že vieš k sebe priťahovať deti. Že ti z nevinných detských úst zaznieva chvála. „Ó Pane, Pán náš, aké podivné je tvoje meno po všetkej zemi. Z úst detí a nemluvniat pripravil si slávu pred svojimi nepriateľmi“ (introit).

I Cirkev sa takto pozerá na tento na pohľad hrozný obraz. Na zprávu Evanjelia o vražde detí betlehenských Cirkev odpovedá v graduále. Vie sa tešiť aj nad rozsekanými mŕtvočkami detskými. Herodes ich chcel zničiť. I keď sa dopustil hrozného zločinu, v skutočnosti im len dopomohol ku krajšiemu životu. Telom svojim boli ako by vtáčatá, chytené do osídla. Herodes, rozsekajúc osídlo ich tela, oslobodil ich: „Duša naša

ako vtáča unikla z osídla lovcov; osídlo sa roztrhlo, a my sme zachránení" (stupňový spev).

Radosť svoju tlmí len v communiu: „V Ráme bolo počuť hlas, nárek a mnohé kvílenie: Ráchel oplakáva svojich synov a neprijíma potešenia, lebo ich niet.“ Nečiní to však vzhľadom na deti, lebo tým gratuluje, ale vzhľadom na atentát, spáchaný na Dieťa Božie: „Herodes bude na smrť hľadať dieťa (evan.). Dnes po prvý raz kalvársky kríž vrhol svoj tieň na jasličky Spasiteľove. Božie Dieťa je zatienené tieňom kríža. Oddnes ho bude stále po celý život prenasledovať.

Od týchto detí odpozorujem, čo prinášajú narodenému Spasiteľovi, a spolu skontrolujem sa, či mám niektoré z týchto darov: úprimnosť, pokoru, nenamyslenosť, hlbokú nábožnosť. Skontrolujem sa teda, či som nezabudol na dôležitý príkaz Kristov: „Ak nebudete ako deti, nevojдете do kráľovstva nebeského.“

Budem priateľom detí. Tak, ako bol Kristus. Lásku k deťom mal už vtedy, keď sám ako Dieťa ležal na slame. Ale nestratil ju ani vtedy, keď sa stal veľkým, keď bol promován za učiteľa zákona. Radosťne budem už teraz myslieť na dietky, ktoré mi raz budú sverené, a pred jasličkami složím prisahu, že nikdy nebudem Herodesom pre deti, ale budem im zastupovať a zosobňovať najväčšieho ich Priateľa.

Akým právom si sťažujeme, dokiaľ súhlasíme s príčinou svojho zla, dokiaľ sme hluchí na volanie Ducha, dokiaľ vyháname Boha zo svojej duše, zo svojho domu alebo mesta? Hmotné pohromy a vzájomné boje ľudí — čo aj sú strašné — sú číry symbol nekonečnej tragédie v hlbkach. Naše zlo je väčšie ako všetka zdanlivá sklúčenosť a všetko násilie telu. Láska k Bohu krváca v našich srdciach... Jediná naša povinnosť a najväčšia chuť je pripraviť mu vo svojej duši a v duši našich bratov tajomnú kolísku, do ktorej ho naša láska porodí (Zundel).

Duchovnosť vo svätých.

„Zijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Svätá Terézia Ježiškova, patrónka misií?

(Na 20. výročie vyhlásenia.)

Svätá Terézia Ježiškova vo svojej zásvätnej modlitbe prosí Pána Boha, aby na ňu ináč nehľadel, iba cez tvár — a doplňme zmučenú — Pána Ježiša a v jeho srdci, horiacom láskou. Je to maličkosť, ale taká dôležitá ako všetky maličkosti na jej ceste. Šošovka drobnohľadu je tiež maličkosť v porovnaní s ostatnými súčiastkami, a predsa jedine ona nám umožňuje pozorovať divy mikrokozmu. I táto prosbička svätej Terézie Ježiškovej, vsadená do jej krásnej zásvätnej modlitby, je síce posvätný diplomatický fah, na ktorý má ona i my po vykúpení plné právo — predstavte si, že by sa na nás Pán Boh díval, po ľudsky povedané, tak ako pred vykúpením —, je to však súčasne jediné hľadisko, cez ktoré vidíme v pravom svetle svätú Teréziu Ježiškovu a cez ktoré sa i ona dívala na svet a na duše. Keby sme ju pozorovali inak, cez iné okuliare, dekrét zo 14. decembra 1927, ktorým bola vyhlásená za Patrónku misií, bol by pre nás záhadou alebo aktom, azda čisto administratívnym, bez akéhokoľvek vnútorného vzťahu a podkladu. Zdal by sa nám niečím podobným, ako je napr. vymenovanie niektorého kardinála protektorom kongregácie nejakých sestier, o ktorých predtým hádam ani nevedel. Nechcel by som, aby sme si kazili oči týmto falošným svetlom, ale naša zvedavosť by chcela aspoň len nazrieť aj cez túto kľúčovú dierku. Vyhovíme jej, nie aby sme ju ukojili, ale ako škodlivú zanechali.

„Patrona aequeprincipalis omnium Missionum cum S. Francisco Xaverio!“¹ Osoba, lepšie povedané, dieťa, — miláčik oteckov a spolusestier — ktoré zatvorilo za sebou už v 15. rokoch brány Karmelu, isteže v túžbe po dokonalosti a posvätení, ale vari aj, že tam byly už jej dve sestry, bez ktorých — tak sa jej zdalo — nemohla tuším ani žiť. Svojím nábožným a dokonalým životom mohla sa stať a stala sa sväticou. O tom nikto nepochybuje! Ale postaví ju na jedno pódium so svätým Františkom Xaverským, ktorého misionárske túžby musel už na univerzite svätý Ignác krotiť a ktorému neskôr, vyzbrojenému aj zvláštnymi charisma-mi, až ruky niekedy námahou klesaly od ustavičného krštenia?! Začo? Že svojim modlitbám pripisuje obrátenie istého lotra? Či azda za jej túžbu odísť na Karmel do misií? A či zato, že ju raz prichytili kráčať v záhrade za nejakého misionára? Povrchný čitateľ by toho v *Dejinách duše* ani omnoho viac nenašiel. Ba ani v dekrété samom sa nejaké zvláštne dôvody neudávajú, len že si to žiadalo mnoho biskupov, že horela túžbou po rozšírení svätej viery a že sú známe jej zázraky v pohanských zemiach. Máme dojem, že sme rozobrali kaleidoskop. Ideálny obraz, ktorý sme mali, rozpadne sa iba na pestrofarebné papieriky drobných skutkov (les petits riens), ktoré ho v skutočnosti utvárajú. To však len preto, že sme sa nepozerali so správneho stanoviska!

Pozrime sa teda na svätú Teréziu Ježiškovu v správnom svetle, v akom sa ona dívala na svet a na duše. Jej takmer súčasníčka Alžbeta od najsvätejšej Trojice (1880—1906), hovorí, že karmelitánka je bytosť, ktorá pozorovala Ukrižovaného: videla ho dávať sa za smiernu obeť Otcovi a hlbajúc nad týmto zjavom lásky Kristovej, pochopila jej strhujúcu silu a chcela sa

¹ AAS 20/1928, s. 147n.

obetovať spolu s ním.² Nenašiel som slov, v ktorých by sa lepšie odzrkadľoval obraz svätej Terézie Ježiškovej. I ona pozorovala Ukrižovaného, a to ešte pred vstupom na Karmel. Keď raz na konci svätej omše zatvorila modlitebnú knižku, obrázok Ukrižovaného ostal z nej však tak vystrčený, že mohla vidieť iba prebodnuté krvavé ruky Spasiteľa. Srdce jej malo puknúť pri pohľade, že tá drahocenná vykupiteľská krv padá bez toho, žeby ju niekto sbieral. Zaumienila si preto, že chce stáť ustavične pod krížom, zachycovať ten spasný dážď a vylievať ho na duše.³ Čoskoro naskytla sa jej príležitosť. Povestný vrah Pranzini bol konečne chytený a odsúdený na smrť. O obrátení nechcel však ani počuť. V žalári krátil si čas prekladáním nemravných kníh a s kňazom sa dal do reči, len keď si od neho pýtal cigaretu. Navrhoval, aby po jeho smrti narobili z jeho kože peňaženky. Každý bol teda pripravený, že sa neobrátí. Svätá Terézia zmobilizovala však všetky možné duchovné prostriedky na jeho obrátenie. Všetko daromné? Vrah vystupuje na popravisisko, ruky má sviazané. Zrazu však, ako by dostal nejakú náhlu inšpiráciu, v posledných okamihoch tri razy pobozká svätý kríž.⁴ Týmto jej túžba po spáse duší len vzrastala so dňa na deň. Odmenou za jej ukojenie bol však vždy väčší smäd. Keby sme nepoznali jej ďalšie rozhodnutie, iste by sme si mysleli, že celou svojou bytosťou vrhne sa na vonkajší apoštolát. Nasvedčovala by pre to aj jej povaha, úžasne činná a energická, čo aj pod pôvabným vonkajškom. Ale asi štrnásťročná — bolo to na ceste do Ríma — dostala do ruky časopis nejakých misijných sestier. Nedočítala ho! Podala ho svojej sestre so slovami: „Nechcem ho čítať, lebo už aj tak mám silnú túžbu zasvätiť sa vonkajšej apoštol-

² Souvenirs, Lettre à une aspirante carmelitaine.

³ Dejiny duše V.

⁴ Tamtiež.

skej práci; no ja sa chcem schovať do kláštora, aby som sa obetovala ešte *dokonalejšie* Pánu Bohu. Nechcem byť misionárkou, chcem byť karmelitánkou. — Prečo? Hádám, aby mala pokojnejší život? Ó nie, ale aby priviedla k spásu viac duší. Zaujímavé riešenie! Keď si však uvedomíme, že apoštolát je podstatnou súčiastkou života Karmelu, nerobí nám nijaké ťažkosti. Áno, nádej, že sebazapieraním a sebaobetovaním spasí viac duší, bola hlavnou pohnútkou jej vstupu na Karmel. Vedela, že tu nájde viacej utrpenia a tak bude môcť získať Pánu Ježišovi viacej duší. A prečo túžila byť preložená na misijný Karmel do ďalekej Indočiny? Veď vedela, že chorá nemohla by tam nijako pracovať! Mohla by však milovať a trpieť. Jej utrpenie, teda i láska a možnosť spasiť viac duší by sa zväčšili, lebo tam by bola zabudnutá a nie obklopená láskou vlastných troch sestier. Vedela, že viac sa protiví ľudskej povahe pracovať a nikdy nevidieť na zemi ovocie svojich bolesti a námah, pracovať bez povzbudenia, bez rozmanitosti. Vedela, že najťažšou prácou je práca so sebou samým, víťazstvo nad sebou. Veď milovať znamená dať všetko, i seba samého.⁵ Nechcem, aby tvory mali čo len atom mojej lásky; chcem ju dať celú Ježišovi, ... všetko bude pre neho, všetko, ... a aj keď nebudem mať nič, čo by som mu obetovala, ponúknem mu toto nič!⁶ A tak jej nekompromisný totalitarizmus, vyjadrený už v detských rokoch pri výbere hračiek oným povestným: „Ja si beriem všetko...!“, ukázal sa v novej podobe. No i táto bola iba skonkrétnením jej ideálu dokonalosti, vyjadreného takými krásnymi slovami, že si zasluhujú, aby sme ich počuli: „Pochopila som, že kto sa chce stať svätým, musí mnoho trpieť, hľadať vždy to dokonalejšie a zabúdať na seba; že je mnoho stupňov svätosti, že každá duša môže

⁵ Pourquoi je t'aime, ó Marie...

⁶ List II. M. Agnese.

slobodne odpovedať na volanie Pánovo a urobiť málo alebo mnoho z lásky k nemu — jedným slovom — má slobodu vybrať si medzi obetami, ktoré od nás požaduje. A preto ako v dňoch svojej mladosti zvolala som i teraz: Bože môj, ja si vyberám *všetko*, nechcem sa stať svätou len napolo, nebojím sa trpieť pre teba; iba jednej veci sa bojím — svojej vôle; vezmi si ju, lebo ja si vyberám všetko, čo ty chceš!⁷ Vzdať sa splnenia vlastnej vôle prináša utrpenie, lebo vtedy trpíme, keď sa nám deje dačo proti vlastnej vôli, ale je to spolu najpádnejší dôraz našej lásky k Bohu. Dať sa za obeť láske neznamená teda obetovať sa sladkostiam a útechám, ale všetkým úzkostiam a trpkostiam, bo láska žije z utrpenia, ... a čím viac sa chceme oddať láske, tým viac sa musíme oddať utrpeniu!⁸ Chápeme už, prečo svätá Terézia hovorí, že jej život je piesňou lásky... tým melodickejšou, čím sú trne dlhšie a pichľavejšie.⁹ Takáto láska nemôže ostať bez ovocia a nemôže ostať sama. Trahe me post te et curremus...! Tiahni *mňa* ... stačí ... a pobežíme! Láska je oheň; čím väčší, tým nenásytnejší — je teda dynamická, expanzívna. Ako dravý prúd, ktorý strhne so sebou všetko, čo mu príde do cesty. Duša, milujúca Pána Boha, nikdy nie je spokojná so svojou láskou. I svätá Terézia by chcela milovať Pána Boha, ako ešte nikdy nebol milovaný. Prišla na Karmel, aby pracovala na spásu duší, a hlavne, aby sa modlila za kňazov.¹⁰ Nie bez dôvodu vybrala si práve túto úlohu. Kňaz je totižto rozmnožovateľ. Teda pomáhať kňazovi znamená pomáhať tisícom spolu! Stačí jej to? Kdežeby? No azda splnenie jej vrelej túžby -- dostať nejakého misionára, za ktorého by sa zvlášť obetovala — uhasí jej smäd! Misionár

⁷ Dejiny duše I.

⁸ Tamtiež XII.

⁹ Tamtiež XI.

¹⁰ Tamtiež VII.

má totiž viac možností získať nové duše, ktoré by Pána Boha milovali. Dostane dvoch, nie jedného, takže zo začiatku je v pomykove, ako bude pre nich rozdeľovať svoje dobré skutky. Je už spokojná? Kdeže! Veď ona sama by chcela byť kňazom, mučeníkom, apoštolom, misionárom... a chcela by v tom istom čase hlásať evanjelium vo všetkých častiach sveta... a to nie nejaký rok, ale od stvorenia sveta až po skončenie vekov.¹¹ Ako uhasiť tieto nesmieriteľné túžby? — Nie sú ony nič iného, iba túžba po dokonalej láske! Túžbu po láske môže však len láska uhasiť. A takto nachádza kľúč k svojmu povolaniu, ktorým je láska. Tak dosahuje vrchol jedna z najkrajších parafráz z 13. hl. prvého Listu Korintfanom. Vedená svätým Pavlom aj svätá Terézia vyvyšuje lásku nad všetko ostatné. Ona zahrnuje v sebe všetky povolania. Keby bola vyhasla, ani apoštoli by neboli hlásali evanjelium a mučeníci by sa boli zdráhali prelievať svoju krv... V srdci Cirkvi budem teda láskou; tak budem všetko a tak sa uskutoční môj sen!¹² Dobre chápala, že aj najskvelejšie skutky bez lásky nie sú ničím, že i najmenší pohyb čistej lásky je užitočnejší ako všetky skutky spolu.¹³ Chápala platnosť slov svätého Augustína: ... *ecce, venitur ad passionem, ecce, venitur ad sanguinis effusionem, venitur ad corporis incensionem* (v 1 Kor. 13.) *et tamen nihil prodest, quia caritas deest. Adde caritatem et prosunt omnia, detrahe caritatem, nihil prosunt cetera.*¹⁴ Zdvihni špendlík z lásky k Bohu, hovorí svätá Terézia, a môžeš obrátiť dušu! Nedivíme sa už, že aj prechádzkou po

¹¹ Dejiny duše XI.

¹² Tamtiež XI.

¹³ S. Juan de la Cruz, *El cantico espirít.* XXVIII.

¹⁴ S. Augustinus, *Sermo* 138. — Človek môže postupovať muky, vyliat krv, vytrpieť spaľovanie tela, a jednako nič to neosoží, bo láska chýba. Pridaj lásku a všetko prospje, odním lásku, ostatné nič neprospeje.

záhrade, konanou z poslušnosti, chcela pomáhať misionárovi. Prečo by aj nie, veď Pán Ježiš nepozerá na veľkosť našich skutkov ani na ich ťažkosť, ale na lásku, s ktorou ich konáme.¹⁵ A pretože som sa celkom obetovala láske, všetky moje skutky, i tie najindiferentnejšie, nosia na sebe túto božskú pečať... V nebi mi Pán Boh urobí všetko, čo budem chcieť, lebo tu na zemi som nikdy nerobila podľa svojej vôle.¹⁶ Toho si bol vedomý aj blahej pamäti Pius XI., ktorý jej preto sveroval veci, čo mu najviac ležaly na srdci. Mohol s ňou počítať, veď vyhlásila, že chce byť dcérou Cirkvi svätej a modlíť sa na všetky úmysly zástupcu Ježiša Krista na zemi. Tak napr. po vydarenom lublanskom sjazde (1925), ktorý bol venovaný otázke o štúdiu východného bohoslovía, posielala Msgr. d'Herbignyho do Lisieux, aby slúžil na hrobe svätej Terézie svätú omšu na jeho úmysly za kresťanský východ. A hľa, ešte ten istý deň dostal od predstavenej tamojšieho karmelu list s darom niekoľko miliónov lír na apoštolský cieľ, ktorý si sám vyvolí. Tak mohol položiť základy svätej Terézii zasväteného Rusika. Dňa 14. V. 1923 vyhlásil ju za patrónku karmelitánskych misií, o dva roky neskôr (29. V. 1925) menoval ju patrónkou Diela svätého Petra pre výchovu domorodého kléru a konečne 14. XII. 1927 za patrónku všetkých misií a misionárov. Mohly sa krajšie splniť jej nádeje, že s milosťou božou bude užitočná aj viac ako dvom misionárom?¹⁷

Zdá sa, že Pius XI. sa chcel pričiniť, aby ani jej túžby po apoštoláte s neba neostaly iba túžbami. Pred svojou smrťou totiž prosila: „Až budem raz v nebi, plňte moje ruky modlitbami, aby ste mi umožnili radosť posielat' za to dušiam dážd' milostí.“¹⁸ — Počítam totiž s tým,

¹⁵ List II. Celine.

¹⁶ Novissima verba.

¹⁷ Dejiny duše XI.

¹⁸ Novissima verba.

že v nebi nebudem nečinná; mojou túžbou je pracovať ešte i tam pre Cirkev a pre duše. Prosim to od Pána Boha a som istá, že ma vyslyší . . . Vidíte teda, že ak už opúšťam bojište, nerobím to zo sebeckta — z túžby po odpočinku.¹⁹ Čo ma priťahuje k nebu, to je hlas Pánov, nádej, že ho budem môcť konečne tak milovať, ako som túžila, a myšlienka, že budem môcť pôsobiť, aby bol milovaný od mnohých duší . . .²⁰ Áno, jediným očakávaním bije moje srdce: to je láska, ktorú dostanem a ktorú budem môcť dať.²¹ Myslím na všetko to dobro, čo budem môcť robiť po smrti: starať sa, aby boli krstene malé deti, pomáhať kňazom a misionárom v celej Cirkvi!²² Ó nemôžem mať oddychu až do konca sveta. Len až anjel Pánov povie: Čas už nejestvuje,²³ až potom si odpočiním a budem sa môcť tešiť, lebo počet vyvolených bude úplný.²⁴

No aj pri tom všetkom viem, že čo sa týka misii, dali by ste prednosť predsa len svätému Františkovi Xaverskému ako svätej Terézii Ježiškovej. Nedivím sa! Veď sv. František Assiský, aj keby ho bol dokonca v spoločnosti anjela stretol, bol by išiel najprv jemu ruku pobozkať — a až potom by sa poklonil anjelovi. Prečo? Lebo bol kňazom! A tým aj v našom prípade bola daná nielen rôznosť ich povolania, ale i funkcie, ktoré majú ako patróni misií. Inak by sme si ani nevedeli vysvetliť, prečo má jedno dielo dvoch patrónov.

Aj svätá Terézia si bola vedomá, že jej úloha je iná ako skutočných misionárov. Kristus Pán jej nepovedal: Oči k zemi a žnite! — Naše poslanie je ešte vyššie — hovorí. Pozdvihnite

¹⁹ Dejiny duše XII.

²⁰ Tamtiež XII.

²¹ Tamtiež XII.

²² Novissima verba.

²³ Zjav. 10, 6.

²⁴ Dejiny duše XII.

zrak svoj a pozrite, že polia sa už belejú pre žatvu.²⁵ Pozrite, že v nebi je toľko prázdnych miest; ... vy sa máte starať o ich zaplnenie. *Proste* Pána žatvy, aby poslal robotníkov.²⁶ Čakám iba jednu modlitbičku, vzdych vášho srdca, a pošlem vám ich. — A preto plná radosti volá: „Apoštolát modlitby nie je, povedala by som, skoro vznešenejší ako apoštolát slova? My máme formovať robotníkov, ktorí spasia tisíce duší, a tak sa stávame ich matkami; čo teda máme závidieť kňazom Pánovým?²⁷ Našou úlohou a úlohou Karmelu je uchovať soľ zeme; my obetujeme svoje modlitby a utrpenia za apoštolov Pánových a my vlastne musíme byť ich apoštolmi, kým oni slovom a príkladom hlásajú evanjelium našim bratom.²⁸ Veľké skutky konať nemôžem ... , nemôžem hlásať evanjelium ani preliať svoju krv, ... čo na tom! Moji bratia pracujú za mňa, kým ja, úbohé dievčatko, stojím čo najbližšie pri kráľovskom tróne a milujem za tých, ktorí bojujú.“²⁹

Nepripomína nám to Mojžiša, modliaceho sa na hore s roztriahnutými rukami, kým ostatní bojovali? Čia úloha bola dôležitejšia? Pádne odpovedá Pius XI.: „Je ľahko pochopiteľné, že vzrast Cirkvi a spásu ľudského pokolenia *omnoho* viac napomáhajú tí, čo si vyvolili modlitbu a umŕtvovanie, ako tí, čo *pracou* zveľaďujú vinicu Pánovu; lebo keby tamtí nesvolávali z neba hojnosť milostí, robotníci by sbierali zaiste chatrnejšie plody svojej práce.“³⁰ Tak nepotrebuje ďalšieho výkladu ani jeho vrelá túžba, aby sa aj rozjímavé rehole usadzovaly v misiách.

²⁵ Ján 4, 35.

²⁶ Mat. 9, 38.

²⁷ List 12. Celine.

²⁸ Dejiny duše VI.

²⁹ Tamtiež XI.

³⁰ Const. apost. pro Approb. Stat. Ord. Carthus. AAS (1924), p. 389.

Teda vo svätej Terézii Ježiškovej dostala ochrankyňu a vzor nie tak priama misijná činnosť ako *misijná spolupráca* — teda aj my. No jej úloha pomáhať *teraz* z neba misionárom v ničom sa nelíši od úlohy svätého Františka Xaverského. Plným právom stojí teda na tom istom pódiu s ním ako „*Patrona aequae-principalis omnium Missionum et Missionariorum*, rovnocenne hlavná patrónka všetkých misií a misionárov“!

Ján Mihalička.

Duchovnosť v živote.

„*Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kvistus, váš život.*“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Vianoce.

Boh človekom. Dieťa v jasliach. Najstrašnejšia a najpokojnejšia z revolúcií. Katolícka akcia v samom začiatku. Ježiš, náš brat. Božský kvas v ľudstve. Pokoj, prisľúbený ľuďom dobrej vôle. Naozaj tí, čo idú za Ježišom, majú pokoj, pokoj ducha a srdca. Tí sú zmietaní, pobúrení, v nepokoji, ktorí odmietajú kresťanské poslanstvo. Pokoj je stav duše. Vianoce, začiatok, východisko, výzva, neporovnateľné bohatstvo. Vianoce: všade, všetkým nech hovoria o nekonečnej láske. *Tak Boh miloval svet.*

Kardinál Saliège.

Zo spomienok na sestru Moniku.

(Na výročie smrti *MUDr. M. Hrachy* — 11. dec. 1947.)

S. Mária Angela.

7. decembra 1946.

Sestra Monika (nežiada si, aby som jej hovorila sestra doktorka) je vážne chorá. Je už pripravená celkom na smrť — včera bola zaopatrená sviatosťami zomierajúcich. Nepraje si však, aby to druhí vedeli. Moja milá sestra Monika! Hovorila, že cíti, že zomrie a že cit

ju neklame. Túži veľmi po Ježiškovi — tak detinsky radostne sopála ruky so slovami: „Tak sa už teším na neho!“ Sľúbila mi, že ma bude čakať v serafínskej záhradke. Tam nám vraj potom svätý František — náš brat — bude ukazovať vtáčie hniezdočka. Tam sa sideme všetci! „Aj s Erkom“, hovorila. Pýtala sa, čo mi má nechať, keď zomrie. Potom ukázala na sochu Panny Márie, vraj nie je pekná, ale má tradíciu, je 200—300-ročná. Sestra Monika ju dostala ako promočný dar od sestier uršulínok, ktoré ju mali v kostole na hlavnom oltári. Ešte i pripravujú sa na smrť, myslí na mňa, drahá sestra Monika! Žalovala sa, že sa nemodlí Otčenášky — terciársku regulnú modlitbu. Sľúbila som jej, že sa ju budem za ňu modliť. Keď som odchádzala, povedala som jej: „Pán s vami“ a ona odpovedala: „Aj s tebou, Ovečka.“ Potom ešte ma zavolala, kázuc mi povedať ešte: „Dominus vobiscum!“ Poslúchla som a odpovedala mi: Et cum spiritu tuo.“ Zatvárajúc dvere, ešte som ich pootvorila s úsmevom hovoriac: „Do videnia!“ Pri tom som mala zvláštny pocit úzkosti a nádeje v srdci a na myslí nebeskú serafínsku záhradku. Odpovedala mi úsmevom.

12. decembra 1946.

Sestra Monika zomrela...

Drahá moja sestra Monika! Teda neklamala Vás predtucha — a ani mňa pocit, ktorý mi vtlačil na pery pozdrav „Pán s Vami“, v myslí ho doplniac slovami: „Pri odchode s tohto sveta“; a v dverách poslednému „do videnia“ pridal už celkom jasno: „Tam hore vo večnej vlasti.“ Odišli ste už k Ježiškovi, po ktorom ste tak veľmi túžili. Spomínam si na naše rozhovory, z ktorých temer každý v posledných mesiacoch buď bol o smrti alebo niesol aspoň niekoľko myšlienok o smrti. Keď sme o nej uvažovali, skôr by som sa bola nazdala, že pre mňa prv príde; preto som Vám hovorievala, že chcem byť v každú chvíľu, stále pripravená na smrť. Neraz sme sa pripravovali spolu, usilujúc si ju predstaviť vo chvíľu, keď ju najmenej čakáme, aby nás ani vtedy neprekvapila... K Vám už prišla, čakaná, temer ste jej vyšli v ústrety. Či nepríde teraz na mňa rad? Podľa sľubn budete na mňa čakať v serafínskej záhradke večnej vlasti.

Budem sa veľa modliť za to, aby ste sa tam čím prv mohli tešiť v Pánovi. Odpusťte mi, prosím, všetko, čím som sa previnila voči Vám, ak som Vám niečím ublížila. Lutujem všetko. Mala som Vás veľmi rada — ďakujem Vám za Vašu lásku a dobrotu. Hoci sú mnohí ľudia milí ku mne, nikto ma ešte nepozdravil tak láskavo ako Vy, keď som prišla k Vám do nemocnice: „Vitaj, sestrička Ovečka milovaná!“ Vidím zreteľne Váš drahý úsmev a je mi tak smutno, že len Pán Boh vie, ako dlho ešte budem musieť čakať, kým ma nám zas privítate v serafínskej záhradke. Nech Vám tam milosrdný Pán všetko v hojnej miere odplatí. Ja sa Vám môžem a usilujem len svojimi úbohými modlitbami odvdčať.

14. decembra 1946.

Už niet sestričky Moniky. V stredu večer odišla jej krásna duša a dnes zahrabali sme telo — brata osla — chrám Ducha svätého — druhú čiastku jej bytosti. Duša, jej duša, kde si? Trpíš očistcové muky? Sestrička Monika, kedy sa sídeme v serafínskej záhradke? My všetci — P. Chryzostom, P. Erazmus, Vy — potom kto z nás? Ja? A či sa ináč Pánu zapáči? Ale kedy tam už budeme všetci, všetci vo veľkej radosti a láske?... Ach, aká veľká bude tá serafínska záhradka! Ako len budeme môcť byť s Tebou všetci, svätý Otče František? Chcela by som, chcela by som s Tebou raz zaspievať Pieseň brata slnka, chcela by som Ťa počuť a vidieť hovoriť: „Boh môj a moje všetko!“ Nauč ma to hovoriť úprimne a vypros mi milosť stať sa hodnou hovoriť to.

16. decembra 1946.

Stále myslím na sestru Moniku... Vznešený Host môjho srdca, odpusť, že Ťa nechávam celkom opusteného, že mám Teba v srdci — i keď sa mi skrývaš — a predsa myšlienky, ktoré patria Tebe, venujem sestre Monike. Doma i v kostole myslím na ňu, vonku pripomína mi ju každá ulica, ktorou sme išly spolu. Ach, takto rok. Ako dobre sa nám kráčalo za večerného súmraku, keď nám sneh vŕzgal pod nohami a brat mráz nachom farbíl líca. Dobre bolo, i keď sme otvorily staré drevené dvere začmudenej kuchynky, v ktorej nás vítal

slabo blikajúci knôtik petrolejovej lampky a ubolená tvár na zafúlanej podhlavnici alebo pri peci skromnú večeru chystajúca ženička. Aké to bolo krásne, aké milé — a už to nebude viac! Už budem chodiť len sama. Už Vám nebudem „asistovať“, už nespĺníte svoj sľub: „Naučím ňa dávať injekcie, budeš aj sama pichať, lebo moja pobočníčka to musí vedieť.“ Už mi nepodáte s milým úsmevom fľaštičku alebo škatuľku s liekom: „Noruška, toto zanes tetke Ulianke. Tým starým tetuškáam zanes sirup, aby nekašľaly.“ Kto mi predpíše liek, keď bude treba pre chorú sestru? Kto mi poradí, keď nebudem vedieť, ako pomôcť tomu alebo onomu chorému?

No nesmiem sa oddať smúteniu. Však Pán nás nepustí? On sa postará... No mne samej kto Vás nahradí, sestra Monika? Nebudeme sa viac rozprávať o svätom Otcovi Františkovi, škapuliari a korde, o serafinskej rodinke a o smrti... A náš plánovaný dom pre chorých, ktorých ste Vy mali liečiť, a opustené dietky, o ktoré som sa ja mala starať? Už nebudete naň šetriť peniaze...

10. januára 1947.

Drahá sestra Monika, neviem si rady s chorými! Och, ako mi chýbate! Denne Vás volám, no neodpovedáte mi, denne Vás hľadám, no nenachádzam viac ako kúsok povýšenej zeme, pokrytej zamrznutými kvetmi. Čo ako uprene pozerám na miesto, kde tuším Vašu hlávku pod kvetmi a hlinou, zrak môj nevie ich preniknúť. A i keby som odhrnula všetko, čo Vás pokrýva, nevidela by som Váš úsmev, nepodali by ste mi ruku... Toho sa už na tejto zemi nedočkám...

Sestrička Monika, nemôžem sa odhodlať ísť k M.! Keby som ju stretla voľakde, aby som nemusela ísť do nemocnice! Odvtedy — som tam nebola. Bojím sa. Vyhýbam. Veď len keď idem na predmestie križovatkou, ktorej jedna cesta vedie tam, bolí ma srdce — neviem nespomínať. Ako teda pôjdem až tam?... No budem musieť — tú obeť prinesiem Matičke.

Predvčerom — v stredu — boly štyri týždne, čo ste odišli a zajtra, 11. januára bude mesiac. Keď som dnes prišla k Vášmu hrobu, pokrýval ho biely sneh. Či i Vaša duša skveje sa už belosťou v serafinskej záhradke?

Alebo sú na nej tiež záhyby, ktoré musí očistcový plameň ešte len pripraviť na sneh milosti?

14. januára 1947.

Uplynul už mesiac odvtedy, čo sme pochovali sestru Moniku. Keď som išla do nemocnice, s bolesťou v srdci pozerala som na zem, po ktorej toľko ráz kráčala ona a po ktorej toľko ráz ja som sa ponáhľala k nej a odchádzala plnšia a bohatšia. Teraz sa mi vnútri ozýval hlas: „Načo ideš do nemocnice? Veď sestra Monika je mŕtva! Načo tam ideš, nenájdeš ju, neporozprávaš sa s ňou, neporadí ti, ani liek ti nepredpíše.“

Ako by som bola v iných okolnostiach plesala nad krásou prírody, ktorou som prechádzala! No teraz ani stromy do biela odiate, krásne ako čistá mladucha, nevedely ma nadchnúť — obdiv ostal len na povrchu — lebo bolesť, ponorená v hĺbke, ho ďalej nevpustila.

Z nemocnice som išla na cintorín a tam som našla sestru Moniku. Moja duša stretla jej dušu. Vyčítala mi moje správanie. Miesto mrnčania by som mala radšej pracovať. Robiť za dvoch. Keď som sa vyhovárala, že ja ju neviem zastúpiť, hovorila, že mám robiť to, čo viem a koľko môžem, a keď bude treba, M. mi pomôže. Zahanbená som jej sľúbila, že sa už polepším. Miesto plkania a vzdychania budem pracovať — a modliť sa. Len sa už nehnevajte sestra Monika! — Pax et bonum — Dominus vobiscum!

23. januára 1947.

Hrob sestričky Moniky je už celkom biely — ani jediného temného záhybu niet na ňom; ani omrvinky hlíny nevidieť, ani kúsok zmrznutej kvetinky nevykúka už zpod bielej prikrývky — na všetko padol čistý, biely, žiarivo jasný, hebký sneh. Ó sestra Monika, i Vaša duša okúpaná jagá sa už milosťou, i Vaša duša skveje sa čistotou a dýcha ľahkou vôňou, i Vaša duša hlása už dobrotu, múdrosť a lásku Pána, Tvorcu všetkej tej krásy, a klaňajúc sa velebí ho — Dobrotu, Múdrosť, Lásku, Krásu samu? Oj, iste oči Vašej duše plesajú oveľa viac ako moje, lebo hľadia na to, na čoho slabý odraz pozorajú moje. Duša Vaša vníma to, čoho malulinký zlomok

vníma moja. Váš rozum chápe to, čoho nepatrnú čiastočku chápem ja. Vy plesáte iste nevýslovnou radosťou, lebo vidíte, cítite a počujete to Nekonečné, ktoré ja neviem ani pomenovať. Ó ako to moje oči hľadajú, ako sa k tomu moje ruky vzpínajú, ako po tom moje srdce túži, ako sa pre to moja duša namáha, ako k tomu uteká cez všetky prekážky, keď počuje aspoň ľudské vysvetľovanie o tom Nevysloviteľnom, keď uzrie aspoň záblesk toho Svetla, keď cíti aspoň závan toho Tepla, a keď tou milosťou oslnená pochopí aspoň minimum toho Nepochopiteľného, tej Lásky, ktorá je Svetlo, Teplo, Dobro, Múdrost, Veľkosť, Krása, Vznešenosť, Milota, Jas — oj, pero by neznieslo toľkého písania, ruka by klesla únavou, papier by nestačil pojať, pamäť nevie diktovať, rozum nevie menovať to, čo by som musela napísať, keby som chcela zachytiť aspoň malú čiastočku z toho Nepomenovateľného. Chcela by som o tom spievať a nadarmo unúvam hlasivky, chcela by som to velebiť a nadarmo otváram ústa, chcela by som sa tomu klaňať a nadarmo zohýbam kolená i chrbát — som človek úbohý, nepatrný, nemý a tvrdý, nevedomý urobiť sám voľačo dobrého, neschopný velebiť svojho Tvorcu a Pána.

28. januára 1947.

Včera som bola v nemocnici... No nebola som už smutná. Odvtedy ako som prvý raz bez smútku v duši odchádzala od hrobu sestry Moniky, nevrátil sa mi viac. Viem, že ona sa veselí v serafínskej záhradke a ja sa radujem s ňou — a teším sa na to, keď budeme spolu chodiť po jej kvetnatých záhonoch a spievať so svätým Otcom Františkom a naháňať sa s bratmi vtákmi o závod. Potom unavené sadneme si pod košatý strom a svätý František nám bude rozprávať a predobry Pán náš s Matičkou budú sa na nás usmievať. To bude jasu...!

Dogma.

Kresťanská dogma nezakladá sa na vedeckých údajoch a domnienkach.

Zakladá sa na Zjavení, ktorého pravou strážkyňou a neomylnou vykladačkou je Cirkev. *Kardinál Saltège.*

Kresťanská civilizácia.

Pravá kresťanská civilizácia predpokladá tri podmienky:

Vieru v Boha a prijatie Desatora; vieru v Krista a v jeho posolstvo; vieru v kresťanstvo a v jeden spoločný ideál ľudstva.

Keď vravia o kresťanskej civilizácii, toto chcú povedať?

Ak hej, tak je to dobre, ba veľmi dobre.

Ak nie, klamú sa a klamú. *Kardinál Saliège.*

Poznámky o knihách.

Giovanni Papini: ŽIVOT KRISTOV. Vydal SSV v Trnave 1947. 2. vydanie. Po 170.—. Papiniho Život Kristov má byť len malou splátkou tomu, ktorého sa Papini, ako sám priznáva, tolko naurážal. Je to kniha hľadania, ktoré sa stáva vierou. Papini utvoril stránky, ktoré sú v pravom slova smysle plné, konštruktívne. Ježiš na Papiniho stránkach je Ježiš sladký, tichý, ale tvrdý; smejúci sa, ale prísny; Ježiš, ktorý robí len dobre všetkým, Ježiš ponížený, ale energický. Nájdeme ho tam ako prísneho vykonávateľa spravodlivosti, pomstiteľa úbohých, ktorým vládcovia tohto sveta nepovedia sladkého slova. Niektoré kapitoly priam bijú krivdu a vyzdvihujú do vznešenej výšky Krista, ktorého Papini vidí viacej ako radikálneho prevracateľa hodnôt a ničiteľa toho sveta, ktorý umiera s jeho príchodom, a zakladateľ nového sveta, než ako prostredníka medzi dvoma obdobiami ľudstva.

Svätý Vincenc Ferrerský: DUCHOVNI ŽIVOT. Vydala M. Junová, Tasov 1946. Po 30.—, viaz. 45.—. Veľký stredoveký kazateľ, znamenitý vodca duší a divotvorca Vincent Ferrerský, španielsky dominikán, napísal príručku duchovného života pre tých, „ktorí veľmi dychtivo túžia splniť všetko, o čom vedia, že podľa božej vôle treba vykonať“, ako sám vraví v Úvode. V troch častiach — Zásady duchovného života, Prax duchovného života, Súhrn duchovnej nauky — stručne a jasne podáva veľký životnú múdrosť svätých, podľa ktorej najsamprv sám žil. Podaktoré prvky týkajú sa len rehoľnej a kňazskej duchovnosti, ako je to napríklad v Kempenského Nasledovaní Krista. Svätý Vincent z Pauly zrobil si z tohto ozajstného malého majstrovského diela svätého Vincenta Ferrerského svoju obľúbenú knižku.

Dr. Prokop Svach, O. P.: CHARISMA APOSTOLATU. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 52.—. O apoštoláte, veľkom božom dare, čítavali sme len zlomkovité poznámky, a to nielen v našej, ale aj cudzej literatúre. Sotva inde nájdeme tak sústavne a obširne rozoberanú otázku apoštolátu a tak svedomite stavanú na pevných bohovedeckých zásadách, ako ju rozvíňa knižka P. Švacha. Veľmi osožne poslúži nielen apoštolom z kňazských radov, ale aj apoštolujúcim laikom; v nej nájdú zásady, ktoré im dajú vysoké poňatie o „milosti“ apoštolátu.

Dr. Bedřich Vašek: RUKOJEŤ KŘEŠŤANSKÉ SOCIOLOGIE. Vydal naklad. Velehrad, Olomouc 1947. V treťom vydaní vychádza osvedčená sociologická príručka Dr. Vaška. Poznať správne zásady sociálneho života je jedna z najprednejších podmienok trvale úspešnej sociálnej činnosti. Plným právom pápež Lev XIII. neohrozene vyhlásil sociálnym pracovníkom a reformátorom celého sveta vo vedomí božského poslania a významu, aký má kresťanstvo aj pre sociálne úsilie ľudstva: „Daromné budú snahy ľudí, ak tu odmietnu Cirkev!“ Táto hodnotná kniha načrtá tieto základné kresťanské zásady.

Jacques Maritain: TRAJA REFORMATORI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 70.—, viaz. 95.—. Maritain, jeden z najvýraznejších predstaviteľov súčasného neotomizmu, bojuje neohrozene proti moderným podvratným myšlienkam a neúnavne poukazuje na to, že moderný duch nachádza prozreteľný liek proti novodobému duchovnému zmätku v tomizme. V diele Traja reformatori vychádza zo zásady, že každú novú myšlienku možno najlepšie pochopiť hneď pri jej zrodení, kedy sa nám javí vo svojej najčistejšej forme. Dnešný svet trpí na zmätok v životne dôležitých názoroch a na nesprávne oceňovanie duchovných hodnôt. Pôvodcami tejto biedy a duchovnej rozháranosti sú podľa autora traja reformatori: Luther, Descartes a Rousseau. Prvý ako náboženský reformátor oddelil kresťanstvo od Cirkvi a tak zasial do neho semeno rozkladu a mŕtvoloňého zápachu. Druhý, reformátor filozofie, rozvrátil harmonickú sústavu stredovekej kresťanskej filozofie, zasial tak chaos do filozofie a naočkoval, hoci len nepriamo a neúmyselne, zárodok nevery do srdca moderných ľudí. Tretí ako reformátor mravov dovŕšil skazu na najdôležitejšom sektore mravov. Hlboké a originálne Maritainovo dielo doista veľa obohatí náš myšlienkový obzor. Venujme mu za slúženie pozornosť.

Josef Blatný: SNADNÁ PRELUDIA PRO VARHANY. Vydal Vyšehrad, Praha 1947. Po 135.—. Je to 130 celkom krátkych, veľmi vkusných predohier v najzaujímavejších tóninách durových a molových.

Dr. Konstantin Miklik, CSSR: KRITICKE STUDIUM. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 60.—. Autor podáva pravidlá kritického štúdia, aby takto pomáhal vyhnúť myšlienkovému zmätku. Poukazuje na to, čo Cirkev odsúdila a čo zasa vyhlásila za pravdivé. Knižka je dobrým sprievodcom pri poznávaní pravdy.

Georges Bernanos: MRTVA FARNOST. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Názov dobre vystihuje románové prostredie: farnosť bez duše, v ktorej náboženská ľahostajnosť odďaľuje obyvateľov od farára a takto stáva sa z nich ľudské stádo, vhodný materiál pre pustošenie Satanovo.

Vojtech Mihálik: ANJELI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 45.—. Je to prvá básnická zbierka Mihálikova. Mihálik je básnikom rozumu, špiritualisticky hlbavý a logicky dôsledný. Anjeli — to sú krídla a to sú výšky. Ale i závoje, zakrývajúce klenoty. To je teda život v premenách s láskou a bolesťou, s vierou i nádejou, s cestami a únavou, s tmou i so svetlom.

Timotheus Vodička: STAVITELE VEZI. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 62.—. Je to literárna štúdia bystrého kritika, ktorý v hlbokom povedomí zodpovednosti za čistý štít pravdy s neúprosnou objektívnosťou odokrýva vratký základ pochybených duchovných stavitelov.

Miroslav Rutte: ŠEST PODOB ČESKÉHO HERECTVI. Vydalo naklad. Atlas, Praha 1947. Po 120.—, viaz. 140.—. V tejto knihe, ktorá spojuje estetický rozbor s hlbokými pohľadmi do ľudských duší, nejde o šesť náhodne shrnutých štúdií, ale o jednotné dielo, ktoré sa usiluje na šiestich základných typoch ustáliť podstatu, povahu a osobitosť českého moderného hereckého prejavu.

Jan Ev. Zelinka: PRAZDNINOVA SONATINA pro dva klarinety. Vydal Vyšehrad, Praha 1947. Po 36.—. Dobré a príjemné dielo, znamenajúce nesporný prínos pre českú hudobnú literatúru.

Mária a Ján Dub: SLOVANSKÉ ROZPRAVKY. Viazané po 96.—. *Mária a Ján Dub: DEVÄT KRKAVCOV. — ZLATÉ JABLKO.* Vydal SSV v Trnave 1947. Hodnotné, pútavé a pestro ilustrované rozprávky, ktoré odporúčame ako vianočné darčeky pre deti.

Na Vianoce objednávajte detskú literatúru SSV v Trnave alebo filiálkach a z knižnice Priateľa dieťaťa v Prešove.

Keď týmto číslom končíme s božou pomocou siedmy ročník, *vyslovujeme úprimné Pán Boh zaplať všetkým priaznivcom*, ktorí modlitbou vyprosovali nebeské požehnanie našej práci, prispievali do Smeru, rozširovali ho, dávali ho čítať iným a hocako s nami šírili božie kráľovstvo. Úctivo prosíme aj o ďalšiu spoluprácu a skoré poslanie adries nových predplatiteľov.

*

Dlžníkov úctivo prosíme o vyrovnanie podlžnosti, aby sme pre nedostatok v hmotných veciach neboli hatení v šírení duchovného dobra.

*

Studentov, ktorí zadarmo dostávajú Smer, prosíme, aby podľa možnosti prispeli aspoň niečím na úhradu vysokej sumy, ktorú platíme tlačiarni. Neraz peniaz dáte na mnohé málo potrebné veci, pred ktorými mohli by ste dať prednosť dôležitejším hodnotám. Kde-tu ušetrená korunka pomaly utvorí študentské predplatné, už aj tak o *polovicu snižené* z riadneho predplatného.

*

R. M. D a c í k, O. P.:

PRAMENY DUCHOVNÍHO ŽIVOTA,

přehled theologie asketické a mystické.

Vrúčne odporúčame toto veľmi hodnotné dielo ako vianočný dar. Má 558 strán. Po 180.—

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pôsť
v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.